



Buletin
INFORMATIV

Anul XXII • nr. 11 (258) • Noiembrie • 2013

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE



Buletin
INFORMATIV

Anul XXII • nr. 11 (258) • Noiembrie • 2013

MINISTERUL CULTURII

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

013701 București • Piața Presei Libere nr. 1 • corp B 1

• etaj V / VI • telefon/fax 021- 317 89 70

www.centrul-cultura-traditionala.ro

e-mail: contact@cncpct.ro

Director: Ciprian OGRĂZEANU

Redactor coordonator: Oana Gabriela PETRICĂ - director adjunct

Colectiv redacțional:

Mihaela CIORCILĂ (secretar de redacție) • Dănuț DUMITRAȘCU

Elena GAVRILUȚIU • Mirela MIHĂILĂ

Difuzare: Mariana COMAN

Coperta I - Rodica BERGHEZAN (Sibiu):
Sfinții Arhanghel Mihail și Gavril

Coperta IV - Ecaterina HAMAT (Caransebeș, Caraș-Severin) -
Mâncăcioșii

Fotografii de Rodica Dinache

ISSN 1224 - 6921

Tehnoredactare: Anca Cristina VERGULESCU



Ioana GHEORGHIU (Galați) - *Mărul uriaș*

Fotografie de Marian Coporan

La mulți ani sărbătoriiilor acestei luni:
Gheorghe Boancă - pictor naiv
Ana Boja - pictor naiv
Ioana Gheorghiu - pictor naiv
Ecaterina Hamat - pictor naiv
Petru Mihuț - pictor naiv

Mulțumim tuturor colaboratorilor
și așteptăm în continuare informații și articole de specialitate
pentru *Buletinul Informativ*.

Cuprins

Cercetare aplicată

<i>Lecția de viață, lecția de artă. Întrebări și răspunsuri (II)</i>	2
(Dr. Corina MIHĂESCU)	
<i>Valori identitare ale Idicelului</i>	10
(Anamaria STĂNESCU)	

<u>Agenda noiembrie 2013</u>	13
-------------------------------------------	----

Ecouri

<i>„Lăutarul” - festival național de interpretare a cântecului lăutăresc</i>	26
(Prof. Elena STOICA)	
<i>Festivalul-concurs Național de Muzică Populară</i>	
<i>„Pe deal la Teleormănel”</i>	30
(Iuliana CÂRNARU)	
<i>Tabăra Națională de Creație „Pe aripile poeziei” - ediția a XI-a</i>	31
(Sorin-Dănuț RADU)	

Religie și cultură

<i>Sfânta Parascheva - Cuvioasa ocrotitoare a românilor (II)</i>	33
(Dr. Iuliana BĂNCESCU)	

Proiecte culturale

<i>Colecții etnografice sătești - Pipirig</i>	39
(Ramona MANCAȘ)	

Restituiri

<i>Preparate tradiționale din Moldova Nouă</i>	43
(Adela LUNGU-SCHINDLER)	

Semnal

<i>Maestrul coregraf Dorin Oancea și Mirajul dansului</i>	46
(Alexandru MĂRCHIDAN)	
<i>Acasă, ca demult (N.R.)</i>	48

Cercetare aplicată

Leția de viață, lecția de artă

Întrebări și răspunsuri (II)

Acolo era o atmosferă puternic influențată de mișcarea legionară. Drept alinare la suferința mea, unchiul acesta mi-a dat o cărticică cu cântece patriotice care se cântau atunci. Așa a început...

De fapt, încă din 1936, la Liceul „Șaguna” a fost „năvală” de tineri profesori legionari, printre care Emil Cioran, Ion Ionică, Ernest Bernea, care era și prietenul meu.

După ce am terminat patru clase la Liceul „Șaguna”, m-am dus la Comerț. La început nu mi-a plăcut.

Eu am fost mereu un copil cuminte, alții cunoșteau multe, erau trecuți prin viață.

Am terminat șapte clase de liceu și când să intru în clasa a VIII-a, am fost arestat, pentru că făceam parte din frățiile de cruce. Nu împlinisem încă 18 ani.

C.M.: – *Cu ce ați putut deranja în acea calitate și la acea vârstă?*

N.P.: – Nici eu nu-mi dau seama prea bine, probabil cu faptul că am prețuit mai mult decât propria existență credința în Dumnezeu și dragostea de țară...

Erau alții din clasele mai mari... În casă, aici, la noi - că erau trei camere, mai locuia un văr, profesor la „Șaguna”, doctor în teologie la Strasbourg - tot legionar, de o seninătate și o prezentă deosebite.



Obiecte sculptate în os

Totdeauna cu zâmbetul pe față, cu o vorbă bună care te atrăgea. Eu eram preferatul lui. Mergeam în Poiană cu schiurile. Devenise mentorul meu. Ionel Faur îl chema. A fost împușcat în '39, în drum spre Râșnov - Predeal, tot atunci când au mai fost împușcați 250 de legionari.

Aici, la noi acasă, veneau profesorii o dată pe săptămână și țineau ședințe în tindă. Erau prezenți și cei doi unchi - unul inginer, altul, student la Cluj, la Medicină.

Puneau tot felul de probleme: cum să contribuie la binele țării - să facă tabere pentru a construi biserici sau pentru a repara un dig sau un pod.

Noi, copiii, eram impresionați și ne plăcea să-i ascultăm și când vorbeau, și când cântau.

Eram impresionați să înțelegem ce înseamnă cele două axe (către Dumnezeu și către neam) despre care pomeneau. Spuneau că fără ele omul nu înseamnă nimic.

Noi nu am făcut politică, noi am făcut numai educație.

Dar... Începuse prigoana... În '38 a fost omorât Codreanu.

C.M.: – *Când ați început închisoarea?*

N.P.: – Eu am început închisoarea în '42 și a durat până în '64. În tot acest timp m-au mai lăsat și acasă, am terminat liceul, mi-am dat bacalaureatul, am reușit să mă înscriu și la facultate, să o frecventez.

În 1942 am fost închis la Pitești, la închisoarea pentru elevi. Am stat un an și ceva. Am fost judecat pentru uneltire contra ordinii sociale.

În 1943 am fost mutat la Alba Iulia. Am trecut aspru de la copilărie la maturitate, de la vorba mamei la sudalma și lovitura gardianului.

În iunie '48 trebuia să termin facultatea, dar în mai '48 au început marile arestări. Au fost închiși atunci 15.000 de legionari.

În '44, Antonescu a dat un decret de grațiere pentru elevi, cu condiția să ne ia în armată. Am făcut instrucție individuală trei luni.

În august '44 am reușit să-mi dau examenele pentru clasa a VIII-a. Pe 23 august s-a întâmplat și schimbarea, iar eu am avut de atunci dispensă medicală de un an.

În septembrie-octombrie '44 am fost arestat și ținut la chestură; am plecat de acolo ca să dau examenul de admitere la facultate și m-am întors tot la chestură. O bucată de vreme am stat la Cazarma Neagră.

Din martie '45, până la sfârșitul verii, am stat în lagăr, la Caracal. În toamnă, am ajuns din nou la Brașov și mi-am dat examenele la facultate.

M-au arestat din nou, când a abdicat regele.

Între timp, la Brașov era o asociație studențească, „Andrei Mureșanu”, care își păstrase tradiția creștin-națională.

Începuseră și comuniștii cu Uniunea Națională a Studenților Comuniști. Începuseră cu propaganda comunistă.

Eu și colegii mei intrasem în Asociația „Andrei Mureșanu”. Se țineau conferințe și seminarii cu caracter legionar. Eu am susținut o prelegere cu titlul „Tineret și misiune de orientare creștin-naționalistă”. Am fost luați din nou în colimator.

În '48 au vrut să scape de toți adversarii și au început marile arestări din mai. Pe mine nu m-au luat, căci am reușit să stau ascuns în Brașov. Mai dormeam în cimitir sau într-un loc, la o răscruce. Am stat ascuns și aici, în pod, în fân, unde îmi croisem niște tunele. Când dormeam aici, cum auzeam pași, iute mă urcam în pod. Într-o noapte m-au căutat. S-au urcat în pod cu furca și au început să caute prin fân. Am simțit cum furca a trecut pe lângă capul meu. Mi-era frică să nu strănut, din cauza prafului.

Mama, săraca, bolnavă de inimă, nu putea să mai suporte emoții așa de mari și-mi tot zicea: „Mă, băiete, mă, mai potolește-te”.

Am stat atunci ascuns până-n primăvara lui '49, când am fugit în Munții Argeșului, până-n iunie, când ne-au încercuit. Eram un grup de douăzeci de oameni, când ne-au împrăștiat. Au deschis focul și patru inși au murit pe loc. Noi, ceilalți, am avut noroc că ne-am camuflat în tufișuri, dar am fost arestați. Atunci apăruse și legea cu pedeapsa cu moartea, pentru grupurile din munți.

În decembrie '49 am fost judecați la Craiova; fiecare a fost trimis în alt loc: intelectualii, la Aiud, muncitorii și țărani, la Gherla, studenții, la Pitești.

Nu știam ce au pregătit ei pentru studenți. Doamne ferește, să mai treacă cineva prin așa ceva!

În 1950 am fost încarcerat la Pitești, timp de șapte luni, am fost transferat apoi la Canalul Morții - Canalul Șantier Poarta Albă. În toamna lui 1950 am fost închis la Jilava. În 1952, la Gherla, am stat șapte luni la izolare pentru că am povestit despre programul de reeducare. În 1956 am avut domiciliul forțat în Bărăgan. În 1958 am fost internat în lagărul Noua Culme de lângă Constanța. Din 1960 am fost în penitenciarul din Aiud, de unde am fost eliberat în 1964.

C.M.: – *Cum ați rezistat în închisoare?*

N.P.: – Am rezistat pentru că am fost mereu pe frontul dreptei credințe în Dumnezeu și a jertfei pentru patrie. Au fost în jurul meu oameni cu aceleași idealuri, cu care am împărțit bucata de *turtoi*, frigul enorm, bătaia cumplită și umilința, cel mai greu de suportat.

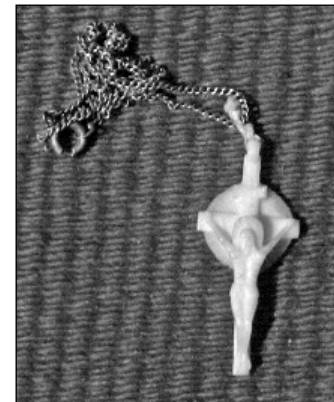
În cei douăzeci de ani, cât am stat în temnițele comuniste, în condiții subumane, am rezistat, depășind orice știință medicală, ne-am vindecat de TBC și am trecut peste toate sfâșierile sufletești duse până la limita puterii de înțelegere umane, căci cu noi a fost Dumnezeu. Prezența noastră, a celor care supraviețuim, este dovada clară, indubitabilă, că Dumnezeu există și că Binele și Adevărul vor triumfa.

C.M.: – *Ce era turtoiul?*

N.P.: – Era un fel de mămăligă care se pune pe o tavă mare cât masa; se băga la cuptor și se făcea o coajă groasă cam de un deget. Primeam din turtoi o singură felie pentru toată ziua.

Mai era și terciul - un deliciu! - o zeamă din mălai cu apă; era minunat dacă primeai dimineața un polonic de terci.

C.M.: – *Acum, la atâția ani de la terminarea perioadei de detenție, ce gândiți despre această atât de grea etapă a vieții dumneavoastră?*



Christ lucrat în os

N.P.: – Gândesc că închisoarea nu a fost doar un zid rece, ci și un loc în care s-au frământat idei, în care oamenii s-au zbatut, în care nu ne-am lepădat o clipă de credința noastră.

Am avut citori de suflet: Mircea Vulcănescu, Petre Țuțea, Arsenie Papacioc, Puiu Cotruș, Părintele Stăniloae, Nichifor Crainic, Noica și mulți alții.

Cu toții căutau să ne cultive în spirit creștin, național, prin lecții de cultură aleasă și de mare ținută morală.

Singurul lucru pe care tortionarii noștri nu puteau să-l controleze era mintea noastră, marea noastră de gânduri. În închisoare am învățat să ne facem crucea cu limba, pentru că ultima etapă a reeducării viza anularea credinței.

În închisoare am învățat multe; am avut profesori erudiți; ni s-au predat științe, am învățat poezie. Unii deținuți scriau proză, compuneau cântece. Radu Gyr a fost cel care ne-a întreținut în permanență spiritul și speranța.

Eu trăiesc cu sufletul în poezia lui, care îmi exprimă atât de bine ideile și sentimentele mele. De aceea îl citez mereu, îmi încep sau îmi închei discursurile cu versurile lui, care îmi întăresc gândurile.

Radu Gyr ne-a ținut aproape de Dumnezeu, de spiritualitate și ne-a dat speranță, ne-a călăuzit ca un stâlp de lumină și ne-a ținut dreaptă crucea din suflete. Crucea a însemnat mereu iubirea de Dumnezeu pe verticală, iar pe orizontală, jertfa și dragostea pe altarul patriei.

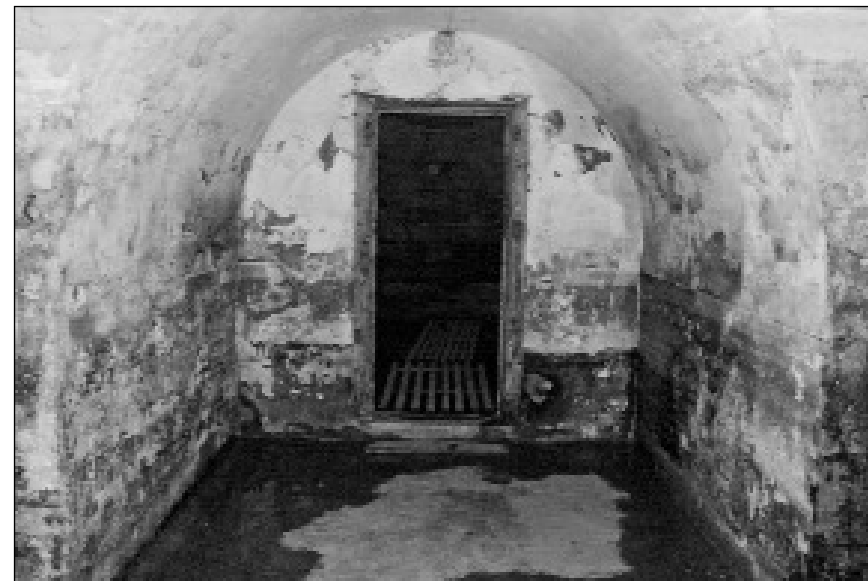
La mine, ca și la alți camarazi ai mei, închisoarea, în ciuda torturii fără margini și a suferințelor iscate din situații de neimaginat și chiar de nepovestit, a însemnat începutul creației. Vă imaginați cum poate ceva să transforme urâtul, nedreptatea, tortura în ceva frumos?

C.M.: – *Cum a început totul?*

N.P.: – Am început să lucrez lemnul în 1943, în închisoare, la Alba Iulia, unde exista un atelier în care lucrau niște băieți pricepuți, ucenici ai Părintelui Papacioc, veniți de la Aiud. La Aiud era un atelier mare condus de părintele Arsenie-Anghel Papacioc, care era și sculptor, cu un talent deosebit.

Așa a început lucrul lemnului. Lucram de dragul de a lucra, dar fără să cunoaștem legile care dirijează sculptura.

Ajuns aici, de la Pitești, unde a fost primul meu contact cu duritatea vieții de deținut politic, cu sudalma și cu umilința, am învățat să țin dalta în mână și mi-am găsit astfel un timp de eliberare chiar în temniță. Eu mi-am



Imagini din Fortul 13 al Închisorii Jilava, 2013

Fotografii de Aura-Andreea Petre



găsit libertatea, chiar și după terminarea închisorii, tot în cioplitul lemnului. Așa am evadat mereu din lume.

În 1964 am avut și la Aiud un mic atelier de artizanat.

C.M.: – *Este necesar să cunoști regulile artei populare sau este important ca, lucrând, să încerci să le deprinzi singur?*

N.P.: – Da, dar știi cum e cu lăutarul care cântă după ureche, cântă fără să știe, fără să cunoască notele. El are ureche muzicală extraordinară și prinde melodia din zbor, apoi inventează alta. Dar începe să cânte și mai bine dacă este școlit și cunoaște armonia.

C.M.: – *În ce fel poate să te transforme cunoașterea unor legi, reguli, norme? Adică, poți lucra fără să le cunoști și după ce ți le însușești se întâmplă să lucrezi altfel?*

N.P.: – Da, pentru că, dacă nu le cunoști, poți amesteca geometriismul cu formele naturiste, negeometrice.

C.M.: – *Dar țăranul care a știut să nu amestece formele între ele, credeți că știa regulile?*

N.P.: – Nu le știa, dar avea un bun simț care îl dirija.

C.M.: – *Ce fel de obiecte ați mai lucrat în închisoare?*

N.P.: – Am făcut piese din lemn și din os - cutii și piese de șah, cruciulițe, cuțițe, casete, troițe. Am făcut și iconițe care imitau în tehnica de lucru pirogravura. Icoana cu Iisus este făcută în 1948. Am desenat mai întâi, apoi am săpat în lemn, apoi am umplut săpăturile - desenul, dungile și spațiile - cu placă de patefon topită. Se așternea pe „săpături” pasta obținută din placa de patefon și apoi se rădea toată suprafața până se ajungea la desen sau la reprezentare.

Am mai lucrat tabachere și alte lucruri de finețe.

C.M.: – *Dar osul cum ați început să-l lucrați? Cum ați reușit să-l înfățișați pe Iisus Hristos în os?*

N.P.: – Problema cea mai mare de care trebuia să ne ferim în închisoare era deznădejdea, disperarea și pentru asta trebuia să facem ceva. Unii s-au apucat de învățat, alții au început să scrie poezie, alții, știință, unii să studieze limbi străine. Tot felul de preocupări.

Și alții, care aveau puțin talent, s-au apucat să lucreze osul. Așa au început să apară obiectele din os.

Trebuie să ai puțin dar, putem să-i zicem chiar har, ca să știi să desenezi așa o figură și să-ți imaginezi cum ar arăta Christul în linii trase și scrijelite pe os.

C.M.: – *Cum ați reușit să lucrați pe un spațiu atât de mic?*

N.P.: – Cea mai dificilă problemă era cea a subțierii, pentru că nu aveam nicio sculă și atunci începeam să frecăm osul pe ciment. Și asta dura luni de zile. Oasele erau resturi de ciolane scăpate prin gamele, așa, frânturi. Frecam, frecam, frecam luni de zile, până ieșeau plăcuțele de câțiva milimetri și în ele, după aceea, începeam să sculptăm cu ajutorul unui vârf de ac.

Dar lucrul acesta era cel mai greu - acul - de unde să-l iei? Când reușeam totuși să facem rost de un ac, îl rupeam în două și îl împărțeam, ca să putem scrijeli osul.

C.M.: – *Ați mai lucrat os de atunci?*

N.P.: – Am încercat să mai lucrez, dar n-am mai reușit să-l fac așa de frumos ca la închisoare. Osul cere răbdare, enorm de multă răbdare. A fost o muncă sisifică, dar pentru mine foarte importantă, căci a avut rolul de a mă transpune și de a mă scoate de multe ori din ghearele disperării. A fost un exercițiu de a transforma suferința în ceva creator.

Aveam un prieten la București, un farmacist, care s-a apucat să lucreze osul - dar cu instrumente speciale - și scoatea lucruri deosebit de frumoase; a murit, săracul!

Eu am descoperit arta populară prin daltă - instrument de cioplire, prin os - materia primă găsită întâmplător în gamelă, transformată printr-o jumătate de ac - unealtă neprețuită, într-o bijuterie!

Text și foto **Dr. Corina MIHĂESCU**
Cercetător științific I, CNCPCT

Valori identitare ale Idicelului

În perioada 11-15 septembrie 2013, s-a realizat o descindere etnologică în satul Idicel, com. Brâncovenești, jud. Mureș, la inițiativa Asociației pentru Cunoașterea Culturii Țărănești. Drept urmare, am răspuns invitației primite de a participa la prima ediție a *Taberei pentru cunoașterea culturii țărănești* din arealul etnografic al Mureșului Superior și la Festivalul Național de Jocuri și Obiceiuri Populare de la Idicel-Sat, ediția a X-a organizat în colaborare Consiliul local Brâncovenești, cu sprijinul Centrului Județean pentru Cultură Tradițională și Educație Artistică Mureș și al Consiliului Județean Mureș.

Organizatoarele taberei pentru cunoașterea culturii țărănești, Mărioara Bârsa și Raluca Bârsan, au propus specialiștilor în cercetarea aplicată a culturii tradiționale următoarea tematică documentară:

- Arta țesutului și valoarea identitară a veșmintelor populare locale;
- Narațiuni orale despre cel de-al Doilea Război Mondial;
- Vechile rânduieli ale stânei Gurgineasa;
- Alimentație tradițională locală;
- Folclor muzical local interpretat de Gheorghe Lup și Nicolae Urs (ceteră și contră);
- Atelier de învățare a pașilor de dans pentru jocurile tradiționale locale;
- Meșteșugul împletirii coșurilor din nuiete;
- Vizită la Muzeul Etnografic „Amintiri din srtămoși” din Idicel-Pădure, îngrijit de rapsodul popular Rafila Moldovan;
- Vizită la vâltoarea din Sebeș - Rușii-Munți/Bistra Mureșului.



Frații Mărioara Bârsan și Aurel Lica

Satul Idicel este situat la distanță de 15 km de Reghin, la poalele Munților Gurghiuului. Cei aproximativ 200 de ardeleni sunt oameni simpli, care se ocupă cu creșterea animalelor (ovine și bovine) și cultivarea pământului.

La Idicel am realizat înregistrări audio și fotografii documentare privind arta tradițională a țesutului, narațiunile orale și traiul actual al păstorilor. În ceea ce privește muzica tradițională specifică Idicelului, am efectuat înregistrări ce redau spiritul comunităților pastorale. Iată câteva versuri dintr-o doină ciobănească:

*Apoi cine n-are dor pe vale,
Cine n-are dor pe vale
Ai, n-o știi luna când răsare
Și noaptea cât îi de mare.*



La nivelul portului tradițional femeiesc este identificată cătrînța „cu trup vânăt”, țesută în patru ițe, din lână sau bumbac negru, și cu băteală din lână mov, de unde îi vine și numele. Apoi, se adaugă o vâstră din fire roșii, galbene sau albastre. La poale are un câmp ornamental cu dimensiunea între 20 și 40 de cm. E realizat din vâstre roșii sau galbene, ce alternează cu vârgi în motive geometrice policrome, peste care se adaugă mărgelile, paiete și fir de sârmă argintat.

Despre păstorit și rosturile sale, am fost invitați să realizăm o descindere etnologică la stâna Gurgineasa, stâna lui Mihai Lica, fiul lui Aurel Lica, Aurel Lica fiind fratele gazdei noastre, Mărioara Bârsan.

Am obținut informații despre orânduirea vieții în funcție de calendarul pastoral, despre accederea novicilor în tagma păstorilor, despre participarea femeilor la prepararea produselor lactate, despre confecționarea furcilor de tors de către ciobanii ce își lăsau drăguțele în vatra satului și despre mâncarea tradițională.

„Păi de cum se duce zăpada, să dea colțul ierbii, (...) în septembrie 15, coborâm la vale. Cam pe 25 mai-1 iunie, suim. Îi muntele comunal, suim toți pe el. Îi sălbatic, ca pe vremuri. Îs Munții Gurghiului. (...)

Prima dată la oi, am fost să le dau în strungă, le mânam dinapoi să le bag în strungă. Aveam 12 ani. După aia s-o schimbat lecția: am devenit povar. E ăla care mulge oile și merge la oi toată ziua, merge cu ele (la păscut - n.a.). Faci mămăliga și le faci boațe la toți. Speli gălețile, faci curat. Nu-i așa, jucărea. Povar am fost vreo patru ani. După aia am fost mânăzar, tovarăș. Adică, dacă suntem trei ciobani și turma asta am luat-o toți, o împărțim în trei. Suntem tovarăși. Dăm brânza la oameni și ce câștigăm e al nostru. Plăteam noi băieții. Noi făceam brânza. (...)

Numai noaptea (au voie femeile la stână - n.a.). Au voie să vină cu o cofă cu mâncare, cu o sticlă de jinars (mărturisește pe un ton glumeț - n.a.). Sunt și femei care fac brânza. Și a mea nevastă am dus-o cu mine, mulgea cu mine. (...) Femeile merg la stână, fac curat, fac brânză. Eu mă duc la oi sau în altă parte, că acum nu mai găsești ciobani."

În concluzie, în cele patru zile puse la dispoziție pentru aplicația de teren, nu au putut fi aprofundate decât două aspecte din cele propuse. De aceea, este necesară reîntoarcerea în teren cu o echipă de cercetare pluridisciplinară, pentru a putea surprinde imaginea de ansamblu a patrimoniului cultural material și imaterial actual din Idicel, Mureș.

Notă: informațiile sunt culese de la Aurel Lica, păstor din Idicel, 79 de ani (extrase din interviul realizat de Anamaria Stănescu, 15 septembrie 2013).

Text și fotografii de **Anamaria STĂNESCU**
Referent de specialitate, CNCPCT

*Agenda**

Alba

1-2 noiembrie – Sebeș

Festivalul Național de Folclor „Felician Fărcașiu”.

1-3 noiembrie – Zlatna

„Te-aștept pe același drum” - festival național de interpretare a românei - In memoriam Valer Ponoran.

9-10 noiembrie – Ocna Mureș

Festivalul de Interpretare a Cântecului Popular „Mureș, pe marginea ta”.

13-15 noiembrie – Alba Iulia

Concursul Național de Pictură și Arhitectură „Redescoperă Cetatea Alba Carolina. Istorie și Culoare”.

15-17 noiembrie – Alba Iulia

Festivalul-concurs de Muzică Folk „Ziua de mâine”.

20 noiembrie – Alba Iulia

Ziua Gării (momentul aniversar) - expoziție de grafică.

21 noiembrie – Alba Iulia

„Între două lumi” - expoziție de grafică și concert.

*N.R. Informațiile de la această rubrică sunt furnizate de centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale. Pentru confirmări, vă rugăm consultați organizatorii.

Bacău

10 noiembrie – Săucești

„Sadoveniana”: omagierea scriitorului Mihail Sadoveanu - șezătoare literar-artistică cu tema „Hanul Ancuței”. În context: spectacole folclorice.

Bistrița-Năsăud

8 noiembrie – Sângeorz-Băi

„Fire de tort” - simpozion, lansări de carte, expoziții.

9 noiembrie – Bistrița

„Bistrița folk” - festival național de muzică folk.

14-16 noiembrie – Bistrița

„Pană de păun” - festival național de interpretare a cântecului popular românesc - ediția a VIII-a.

15-30 noiembrie – Bistrița

Expoziție de pictură.

17 noiembrie – Susenii Bârgăului

Manifestarea etnofolclorică *Lăsata Secului*.

20-22 noiembrie – Bistrița

Zilele Liviu Rebreanu - complex de manifestări culturale.

Brăila

1-3 noiembrie – Brăila

Festivalul Național de Muzică Folk „Kira Kiralina”.

23 noiembrie – Brăila

„Lada de zestre” – festival de folclor județean - faza finală.

București

noiembrie - ultima decadă - 19 decembrie – Teatrul Național „I. L. Caragiale” București

Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, cu sprijinul Ministerului Culturii și în parteneriat cu Teatrul Național „I. L. Caragiale” București, organizează cea de-a XII-a ediție a Salonului Internațional de Artă Naivă.



La cules de Zucchini, Ana Boța (Aiud, Alba)

Buzău

8 noiembrie – Buzău - Galleria Mall

Festivalul-concurs Județean de Muzică și Dans Popular pentru Copii „Toamna buzoiană” - ediția I.

● Vineri, 15 noiembrie a.c., debutează Concursul Județean de Fotografie „Buzăul în imagini”, al cărui final este programat pentru sfârșitul lunii iunie 2014.

● Sâmbătă, 23 noiembrie a.c., are loc inaugurarea Căminului Cultural din localitatea Gura Teghii.

Caraș-Severin

2 noiembrie – Caransebeș

Festivalul-concurs „Gugulan cu car cu mere” - ediția a III-a.

7-9 noiembrie – Bocșa

Festivalul-concurs Internațional de Creație și Interpretare a Poeziei în Grai Bănățean „Tata Oancea” - ediția a XXXVII-a (7

noiembrie: secțiunea copii - creație și interpretare; 9 noiembrie: secțiunea adulți - creație și interpretare).

11 noiembrie – Ravensca, com. Șopotu Nou

Întâlnire cu fiii satului.

21-22 noiembrie – Oravița

Festivalul-concurs de Muzică Populară „George Motoia Craiu” - ediția a XVI-a.

Cluj

21-22 noiembrie – Cluj-Napoca

Festivalul de Folclor „Ion Cristoreanu” - ediția a XI-a.

24 noiembrie – Gherla

Festivalul de Folclor „Trio Transilvan - Trio Instrumental” - întrecerea celor mai virtuozii instrumentiști amatori în formație de trio - vioară, contră și contrabas (formulă veche de asociere a muzicanților de pe Valea Someșului Mic).

29 noiembrie – Cluj-Napoca

Concert de române.

29-30 noiembrie - Cluj-Napoca- Casa de Cultură a Studenților

Festival de Muzică și Dans Popular Maghiar - ediția a X-a.

Galați

12-14 noiembrie – Galați

„Ipostaze etnografice” - concurs de imagini-document - concurs de film și fotografie cu specific etnografic.

14 noiembrie – Galați - Școala nr. 9 „Calistrat Hogaș”

Spectacol-lecție de folclor prezentat de Ansamblul „Doina Covurluiului”.

15 noiembrie – Galați

Expoziție de grup a elevilor Clasei de pictură a Școlii de Arte a Centrului Cultural „Dunărea de Jos”.

18 noiembrie – Galați

„Portretul meu” - expoziție a elevilor Clasei de Artă Fotografică a Școlii de Arte a Centrului Cultural „Dunărea de Jos”.

28 noiembrie – Galați

Seară de folclor - spectacol prezentat de ansamblurile „Doina Covurluiului” și „Doinița Covurluiului”, realizat în colaborare cu Teatrul Muzical „Nae Leonard”.



Moara cu noroc, Petru Mișuț (Brusturi, Arad)

29 noiembrie-1 decembrie – Galați

Târgul de Sfântul Andrei - târg de meșteșuguri și artă populară, organizat în cadrul manifestărilor dedicate „Sărbătorilor Galațiului”, la care participă meșteri populari din euroregiunea „Dunărea de Jos”. Târgul face parte din Programul Centrului Cultural „Dunărea de Jos” „Pământ și suflet”.

● Vineri, 15 noiembrie a.c., apare nr. 141 al revistei „Dunărea de Jos”.

Giurgiu

2 noiembrie – Giurgiu - Sala Sporturilor „Chauncey Hardy”

„Magia dansului” - festivalul național de dans modern și dans aerobic pentru copii - ediția a II-a, organizat de Centrul Cultural Local „Ion Vinea” Giurgiu.

7 noiembrie – Giurgiu

Concert educativ susținut de Orchestra de Suflători „Valahia” a Centrului Cultural Local „Ion Vinea”.

17 noiembrie – Giurgiu - Ateneul „Nicolae Bălănescu”

Concert simfonic susținut de Orchestra de Suflători „Valahia” a Centrului Cultural Local „Ion Vinea” Giurgiu.

● În perioada **14 octombrie-22 noiembrie a.c.**, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Giurgiu organizează a V-a ediție a Festivalului Culturii Vlăscene, festival ce are drept scop descoperirea și promovarea folclorului vlăscean.

Gorj

3 noiembrie – Licurici

Inaugurarea colecției de artă populară locală.

4-7 noiembrie – Târgu Jiu, Bălcești

Festivalul Cântecului Popular Românesc „Maria Lătărețu” - ediția a XX-a, organizat de Ansamblul Artistic Profesionist „Doina Gorjului”, CJCPCT Gorj, Școala Populară de Artă, Primăria Municipiului Târgu Jiu, Liga Culturală „Fiii Gorjului”, sub egida Consiliului Județean Gorj.

15 noiembrie – Baia de Fier

„Promovarea educației pe tot parcursul vieții” - masă rotundă.

Deschiderea cursurilor universităților populare din Gorj.

19-23 noiembrie – Bărbătești

Concurs de cusături populare și expoziție cu obiectele realizate.

20 noiembrie – Bălănești

Expoziție de cusături și țesături populare vechi.

30 noiembrie – Tismana - Centrul Cultural „George Coșbuc”

Târgul de iarnă (Bâlciul de Sfântul Andrei): expoziții de produse tradiționale și artă populară și spectacolul folcloric „Cânt și joc de Sfânt' Andrei”. Manifestarea este organizată în parteneriat cu Ansamblul Artistic Profesionist „Doina Gorjului” și CJCPCT Gorj.

30 noiembrie-6 decembrie – Târgu Jiu

Târgul de Moș Nicolae, organizat de CJCPCT Gorj.

Harghita

15-29 noiembrie – Odorheiu Secuiesc

Expoziția „Studio 9”.

16 noiembrie – Misentea, com. Sâncrăieni

23 noiembrie – Sândominic

Sub genericul „Muzică clasică pentru județul Harghita”, Asociația Orchestra de Cameră Ciuc susține un concert cu fragmente muzicale din repertoriul muzical maghiar din secolele XVI-XIX.

18 octombrie-24 noiembrie – Miercurea-Ciuc

Curs de formare profesională a adulților, cu specializarea fotograf.

20-29 noiembrie – Gheorgheni

Expoziția de Artă Plastică „Salonul Harghitean”.

24 noiembrie – Miercurea-Ciuc

Manifestări complexe dedicate *Zilei Ceangăilor* - ediția a XVII-a.

26 noiembrie – Căpâlnița

27 noiembrie – Lueta

Spectacole folclorice susținute de Trupa de dans Udvarhelyi Néptáncműhely Tündér Erzsébet.

30 noiembrie – Cristuru Secuiesc

Teatrul Municipal „Tomcsa Sándor” din Odorheiu Secuiesc prezintă spectacolul „Lapte negru”. Manifestarea se desfășoară sub genericul „Teatru pentru Ținutul Secuiesc”.

● În luna noiembrie a.c., se lansează la Bilbor cartea *Identificarea, valorificarea și promovarea valorilor culturale din localitatea Bilbor*.

Hunedoara

14 noiembrie – Deva

Festivalul „Parfum de română” - ediția a II-a.

Ialomița

8 noiembrie – Buești

„Rapsozii la ei acasă” - manifestare etnofolclorică complexă.

Ifov

1-3 noiembrie – Copăceni

Zilele Toamnei - manifestare etnofolclorică complexă.

Mehedinți**20 noiembrie – Drobeta-Turnu Severin****Festivalul Interjudețean de Folclor „Mariana Drăguț”.****21-22 noiembrie – Drobeta-Turnu Severin**

„Iulian Andreescu” - festivalul național de interpretare a muzicii ușoare.

Neamț**1 noiembrie – Piatra Neamț - Casa Cărții „Mihai Eminescu”**

„Decorațiuni create de micii artiști” - atelier de lucru la care participă Clasa de Artă Plastică a Școlii de Arte a Centrului pentru Cultură și Arte

„Carmen Saeculare”, condusă de profesor Radu Macavei.

1-22 noiembrie – Piatra Neamț**„FOTO (ETNO) Grafia”** - proiectul-concurs se adresează atât fotografiilor profesioniști, cât și celor amatori, ce au lucrări din domeniul etnografiei județului. Competiția se desfășoară pe două secțiuni - *Satul tradițional de altădată*, consacrată arhitecturii tradiționale (locuințe, lăcașuri de cult, școli, inclusiv cu elemente de detaliu) și *Tradiții* (aspectele reprezentative ale existenței comunităților sătești, ocupații, industrie, meșteșuguri).**30 noiembrie – Piatra Neamț****Târgul Copiilor Meșteșugari;** participă micii artiști ai claselor de meșteșuguri - țesut-cusut, împletituri fibre vegetale, prelucrarea lemnului, pictură icoane - ai Școlii de Arte a Centrului pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare” Neamț.

● Vineri, 15 noiembrie a.c., se derulează proiectul destinat tinerilor din mediul rural „Curcubeu cultural nemțean”.

Olt**23-27 noiembrie – Slatina***Zilele „Eugen Ionescu”* - proiecții, mese rotunde, simpozioane - manifestare complexă dedicată vieții și operei dramaturgului Eugen Ionescu.**27 noiembrie – Slatina - Centrul Cultural „Eugen Ionescu”**

„Teatrul pentru mâine” - festivalul de teatru pentru licee.

● În perioada 2-23 noiembrie, se desfășoară Concursul „Ateliere de Teatru Școlar”, după cum urmează:

- 2 noiembrie - Colonești - faza zonală;

- 16 noiembrie - Izbiceni - faza zonală;

**În târg, Gheorghe Boancă, Iași**

- 23 noiembrie - Izbiceni - faza finală.

● Pe parcursul lunii noiembrie, au loc întâlniri cu directorii și referenții căminelor culturale din județ, având ca tematică „Căminul cultural - oportunități și posibilități”.

Prahova**1-3 noiembrie – Câmpina - Casa Municipală de Cultură „Geo Bogza”**

Festivalul Teatrelor de Proiect. Spectacolele sunt prezentate de: Teatrul de Proiect din Buzău (1 noiembrie), Teatrul „Ariel” din Râmnicu Vâlcea, Teatrul „Eugen Ionescu” din Slatina și Teatrul Național „I. L. Caragiale” București.

2, 9, 16, 23, 30 noiembrie – Bușteni - Centrul Cultural „Aurel Stroe”

Recitaluri în cadrul „Stagiunii muzicale Bușteni”.

4-10 noiembrie – Breaza - Centrul Cultural „Ion Manolescu”

Expoziție anuală de goblen.

4-10 noiembrie – Drajna

„Festivalul Șanselor Tale” - manifestare complexă ce are ca scop educația permanentă, organizată în colaborare cu Asociația „Eurored”.

8 noiembrie – Telega

Târg tradițional de toamnă. Spectacol folcloric și expoziție de produse agromeșteșugărești.

8-10 noiembrie – Măgureni

Târgul tradițional de toamnă - ediția a X-a.

9 noiembrie – Sângeru

Expoziție de icoane pe lemn. Expune Marian Avramescu.

9-11 noiembrie – Bușteni - Centrul Cultural „Aurel Stroe”

„Seri în lumea Thaliei” - galele teatrului studentesc.

11-30 noiembrie – Șirna

„Satul meu azi și mâine” - expoziție de desene.

15-30 noiembrie – Ștefești

Tabără de creație - confecționare și pregătire a decorațiunilor pentru sărbătorilor de iarnă.

20 noiembrie – Podenii Noi

„Valori ale culturii tradiționale” - expoziție de costume populare, ștergere, covoare, păretare, alte țesături și cusături, precum și de instrumente populare.

23 noiembrie – Câmpina

Concert simfonic al Societății Filarmonice Câmpina.

30 noiembrie – Berteza

Șezătoare și expoziție de artă populară.

30 noiembrie – Cocorăștii Mislii

Aniversarea publicației locale „Glasul” - ediția a VII-a.

Satu Mare

16 noiembrie – Satu Mare

Danțu' mânântăilor - ediția a III-a.

16 noiembrie – Satu Mare

Zilele Culturale „Ady Endre”.

28 noiembrie – Satu Mare - Galeria de Arte Plastice a Primăriei

Vernisajul expoziției colective de artă plastică Dan George, Deak Janos, Keresztesi Monica, Koter Ștefan și Tillinger Ștefan.

Sălaj

15-17 noiembrie – Zalău

Festivalul Județean de Teatru pentru Elevi - ediția a III-a.

● **Pe parcursul lunii, se derulează „Programul județean de promovare a tradițiilor de iarnă în județul Sălaj”, în localitățile Cehu Silvaniei, Jibou, Șimleu Silvaniei, Plopiș, Zalău. Programul este organizat și se desfășoară în parteneriat cu primăriile și școlile din localitățile vizate, cu Episcopia Sălajului și parohii ortodoxe, cu Protopopiatul greco-catolic Zalău și cu reprezentanții altor culte, sub patronajul Consiliului Județean Sălaj.**

Sibiu

17-21 noiembrie – Sibiu - Casa de Cultură a Sindicatelor

Festivalul Național de Folclor „Ioan Macrea” - ediția a XV-a, destinat ansamblurilor folclorice profesioniste, organizat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Cindrelul-Junii” Sibiu, în colaborare cu Cercul Militar Sibiu, Consiliul Local Sibiu, prin Primăria și Casa de Cultură a Municipiului Sibiu. Participă: Ansamblul Artistic Profesionist „Doina Gorjului” - Târgu Jiu, Ansamblul Profesionist „Banatul” - Timișoara, Ansamblul Artistic „Ciprian Porumbescu” - Suceava, Ansamblul Folcloric „Maria Tănase” - Craiova, Ansamblul Folcloric Național „Transilvania” - Baia Mare, Ansamblul Artistic „Mureșul” - Târgu Mureș, Ansamblul Folcloric „Dorul” - Pitești, Ansamblul „Veteranii Junii Sibiului” și Ansamblul Folcloric Profesionist „Cindrelul - Junii Sibiului”, alături de soliști de muzică populară, mari nume ale folclorului românesc. În perioada desfășurării festivalului, se lansează cartea „Povestiri în ritm de dans”, a maestrului coregraf Theodor Vasilescu.

Suceava

16 noiembrie – Suceava

Festivalul Interjudețean de Folclor „Alexandru Bidirel” - ediția a XI-a; „Folclorul românesc - recunoaștere și afirmare” - consfătuirea cu referenții culturali și cu reprezentanții formațiilor muzical-coregrafice din județul Suceava.

28 noiembrie – Suceava

Ziua Unirii Bucovinei cu țara - manifestări complexe din care face parte și ediția I a Festivalului Cântecului Patriotic și de Cătănie.

Timiș

9 noiembrie – Livezile

Manifestarea etnofolclorică *Ruga Bănățeană*.

Tulcea

3 noiembrie – Tulcea

Premiera spectacolului cu piesa „Amintiri din copilărie”, după Ion Creangă, în regia lui Nicolae Poghirc.

14-17 noiembrie – Tulcea - Foaierul Centrului Cultural „Jean Bart”

Expoziție a produselor meșteșugarilor și artizanilor tulceni, ce face parte din manifestările dedicate sărbătorii, pe 14 noiembrie, a 135 de ani de la revenirea Dobrogei la patria-mamă, România.

16 noiembrie – Tulcea

Festivalul de Folk „Tulcea FolkEST” - ediția a VI-a, dedicat, anul acesta, concurenților liceeni din județ. Invitați în recital - artiștii Maria Magdalena Dănăilă și Ovidiu Mihăilescu, precum și trupa „Joi”.

18 noiembrie – Tulcea

Concursul Național de Poezie și Eseu Literar „Panait Cerna” - ediția a XXXIX-a - desemnarea câștigătorilor.

● **Continuă, și în această lună, instruirea ansamblurilor folclorice de amatori din județ, sub îndrumarea coregrafului Roman Jora, respectiv Ansamblul „Salsovia”, din Mahmudia și „Sălcioara”, din Babadag.**

Vâlcea

1-2 noiembrie – Râmnicu Vâlcea

„Povestea vorbei” - ediția a VIII-a - festival național de creație satirică dedicat lui Anton Pann.

7 noiembrie – Râmnicu Vâlcea - Teatrul „Anton Pann”

„E toamnă iar...” - seară de muzică (romante) și poezie.

10 noiembrie – Perișani

„Posada 2013” - *Ziua Comunei Perișani* - ediția a XIII-a.

15 noiembrie – Călimănești - Biblioteca „A. E. Baconski”

„Cultura tradițională din Călimănești și oamenii săi - 45 de ani” - dialog

între generații - oameni ce au slujit cultura în folosul comunității.

23 noiembrie – Râmnicu Vâlcea - Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” Medalion aniversar „Ilie Moise - 65”.

29 noiembrie – Râmnicu Vâlcea - Casa Corpului Didactic

Colocviu cu tema „Proiecte și programe culturale ale așezămintelor de cultură în anul 2014”.

Vrancea

1-30 noiembrie – Focșani - Galeriile de Artă

„Natură moartă” - expoziție de artă contemporană.

6-8 noiembrie – Focșani

Festivalul Național de Muzică Ușoară Românească „Florentin Delmar” - ediția a XXXVIII-a, organizat în parteneriat cu Ateneul Popular „Mr. Gh. Pastia”.

8-29 noiembrie – Bacău - Centrul Cultural „George Apostu”

Expoziția de Artă Plastică Contemporană „Interferențe” - organizată în parteneriat cu Centrul Cultural „George Apostu”.

23-24 noiembrie – Focșani - Sala „Balada”

„Gala națională pentru cercetare științifică, conservare, promovare și valorificare prin mijloace media a creației populare autentice românești”, organizată în parteneriat cu Ansamblul Folcloric „Țara Vrancei”.

25 noiembrie-15 decembrie - Focșani - Galeriile de Artă

„Artă și sacralitate” - expoziție de artă contemporană.

Ecouri

„Lăutarul” - festival național de interpretare a cântecului lăutăresc

O nouă ediție a Festivalului „Lăutarul” (cea de-a VIII-a, desfășurată în 19-20 septembrie 2013), cu secțiunile *soliști vocali*, *soliști instrumentiști* și *tarafuri*, s-a încheiat, lăsând în urmă regretul că starea de spirit ce s-a creat în cele două zile ale acestui proiect cultural se pierde cu vremea și vremurile, dar suntem dornici să trăim și în anul următor momentele de bucurie și încredere că „tot ce-i românesc nu piere și nici nu va pieri”.

Anul acesta, am avut bucuria de a întâlni în scenă, într-o competiție firească, reprezentanți ai județelor: Argeș, Bistrița-Năsăud, Cluj, Harghita, Vrancea, Suceava și Vâlcea. Juriul festivalului a fost constituit din prof. Gelu Stratulat de la Seminarul Teologic și Liceal „Sfântul Nicolae” din Râmnicu Vâlcea, prof. Constantin Ceaușu de la Școala Gimnazială „Tudor Vladimirescu” Drăgășani și prof. Elena Stoica, director al CJCPCT Vâlcea, un juriu care este, în fiecare an, atent la fenomenul folcloric autentic contemporan, care este altceva decât ceea ce se prezintă pe canalele media românești. Mulțumesc pe această cale colegilor din țară care fac o selecție riguroasă și nu trimit la festival decât expresii ale identității spațiului pe care-l gestionează ca specialiști avizați.

Concluzia asupra acestei ediții este sintetizată de remarca profesorului Gelu Stratulat, dirijor de cor la Seminarul Teologic și Liceal „Sfântul Nico-

lae” din Râmnicu Vâlcea, muzician cu contribuții în prelucrări muzicale: folclor, coruri de cameră, muzică religioasă, cor mixt etc., spusă la încheierea festivalului: „acum că mi-am spălat sufletul de tot ce văd urât în jurul meu ca interpretare folclorică, aștept ediția anului viitor”. Ce poate fi mai convingător!?

După încă o selecție prealabilă făcută de juriu, spectacolul concurs s-a bucurat de audiența spectatorilor prezenți la Cinematograful „Progresul” din Drăgășani, într-o sală care a oferit o acustică bună.

Palmaresul acestei reușite ediții a fost destul de dificil de stabilit, având în vedere nivelul la care s-au prezentat concurenții, de aceea s-a ajuns la concluzia că merită să acordăm, ex-aequo, premii pentru modul cum aceștia și-au structurat repertoriul și dozat emoția, într-o formulă artistică demnă de reținut. Astfel, a fost stabilită următoarea ierarhizare:

Secțiunea Tarafuri:

Marele Premiu: Trio Șandorică - taraful lui Alexandru Ciurcui - Șandorică (Soporu de Câmpie, Cluj);

Premiul I: *Doina Bascovului* (Casa de Cultură „Adriana Trandafir”, Bascov, Argeș);

Premiul al II-lea (ex-aequo): *Rapsozii Călimanilor* (Centrul Cultural Toplița, Harghita) și *Rapsodia Bucovinei* (Asociația Culturală „Friederich Schwartz”, Suceava);

Premiul al III-lea (ex-aequo): Grupul instrumental *Csankotorony* (Tomești, Harghita) și Ansamblul *Chipărușul* (Căminul Cultural Nereju, Vrancea);

Premiul special al juriului: Taraful *Izvorașul* (Căminul Cultural Gălăuțaș, Harghita).

Secțiunea Soliști instrumentiști:

Premiul I: Ionuț Cârstea (nai; Curtea de Argeș, Argeș);

Premiul al II-lea (ex-aequo): Marcel Moldovan (vioară; Toplița, Harghita) și Ovidiu Schwartz (nai; Suceava);

Premiul al III-lea (ex-aequo): Toader Fega (cimpoi; Herăstir, com. Nistorești, Vrancea) și Pavel Chirică (ocarină; Nereju, Vrancea).



Sectiunea Soliști vocali:

Premiul I (ex-aequo): Bogdan Oncioiu (Boteni, Argeș) și Mădălina Senciuc (Suceava);

Premiul al II-lea (ex-aequo): Alexandru Urs (Brad, Sibiu) și Andreea Pavelean (Prundul Bârgăului, Bistrița-Năsăud);

Premiul al III-lea (ex-aequo): Anastasia Cioloca (Toplița, Harghita) și Florea Bloju (Pitești, Argeș).

Premiile au fost oferite de Primăria Municipiului Drăgășani, iar acompaniamentul orchestral a fost asigurat de CJCPCT Vâlcea, prin Orchestra *Rapsodia vâlceană*, dirijor: Gheorghe Iordache.

În spectacolul ce a urmat festivității de premiere și recitalurilor susținute de laureați au mai evoluat: Ansamblul *Csankotorony* (trei perechi de dansatori; dansuri maghiare; conducător artistic: Biro Ferencz; Căminul Cultural Tomești), care, de altfel, a susținut un spectacol și în prima seară, *Ansamblul Purtata* (Casa de Cultură Avrig, Sibiu, instructor artistic: Krutofist Marin) și Orchestra *Rapsodia vâlceană* (soliști: Mioara Raica,



Luminița Tănăsie și Lucreția Goagea, câștigătoare la acest festival cu ani în urmă).

Apreciem că acest festival contribuie la conservarea și valorificarea patrimoniului imaterial, subliniind că promovăm un bun de patrimoniu ce tinde să fie abandonat, arta de a interpreta la instrumente tradiționale. Dovada o constituie, la această ediție, prezența cimpoierului Toader Fega, de peste 80 de ani, din Nistorești, care s-a prezentat cu cântece la un cimpoi confecționat cu artă, creând o imagine de „scoborător” din legende. Tot respectul meu pentru colegii din țară, pentru că nu-i lasă în uitare, iar festivalul nostru îi adună laolaltă pentru a se cunoaște și a ne bucura și pe noi.

Prof. Elena STOICA

Director, CJCPCT Vâlcea
Fotografii din Arhiva CJCPCT Vâlcea

Festivalul-concurs Național de Muzică Populară „Pe deal la Teleormănel”

În perioada 8-10 octombrie 2013, s-a desfășurat la Alexandria cea de-a XLIV-a ediție a Festivalului-concurs Național de Muzică Populară „Pe deal la Teleormănel”, organizat de Consiliul Județean Teleorman, Primăria Municipiului Alexandria și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman. Juriul - alcătuit din: Florentina Satmari - realizator emisiuni TV, președintele Fundației Culturale „Florentina Satmari” - Președinte; Floarea Calotă - interpret de muzică populară; Violeta Ianculescu - redactor Radio România Actualități, realizator evenimente; Elena Popa - director al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman; Adrian Grigoraș - dirijorul Orchestrei Naționale Radio; Florin Ologeanu - referent, CJCPCT, interpret de folclor; Alexandra Drăguț - referent, Direcția Culturală-Sport - Primăria Municipiului Alexandria - a hotărât acordarea premiilor, după cum urmează:

<i>Trofeul „Pe deal la Teleormănel”:</i>	Narcisa Băleanu (Mehedinți);
<i>Premiul I:</i>	Georgiana Păduraru (Bacău);
<i>Premiul III (ex-aequo):</i>	Denisa Grecu (Dâmbovița) și Stela Botez (Republica Moldova);
<i>Premiul II (ex-aequo):</i>	Irina Maria Birou (Gorj) și Alina Ceuca (Bistrița-Năsăud);
<i>Premiul CJCPCT:</i>	Iulia Andreea Mihai (Giurgiu);
<i>Premiul pentru cel frumos costum popular:</i>	Nicoleta Claudia Bădoiu (Argeș);
<i>Premiul de popularitate:</i>	Ionuț Barin (Teleorman);
<i>Premiul „Alexandru Dachin”:</i>	Alin Florin Milică (Olt);
<i>Premiul Radio România:</i>	Alina Ceuca (Bistrița-Năsăud).

Au susținut recitaluri: Floarea Calotă, Marius Ciprian Pop, Margareta Clipa, Emilia Dorobanțu, Stana Stepanescu, Alexandru Brădățan, Florin Parlan și, nu în ultimul rând, Ansamblul *Burnasul*.

Iuliana CÂRNARU
Consilier, CJCPCT Teleorman

Tabăra Națională de Creație „Pe aripile poeziei” - ediția a XI-a

Sâmbătă, 19 octombrie a.c., la sala Studio „Liviu Ciulei” a Teatrului „Al. Davila” din Pitești s-a desfășurat cea de-a XI-a ediție a Taberei Naționale de Creație „Pe aripile poeziei”. Acest concurs a fost inițiat de poeții Miron Cordun și Marian Stoica, iar anul acesta în proiect a fost inclusă și o tabără de poezie.

Premiul I pentru secțiunea *Creație*, din partea Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș, la ediția din acest an, a fost acordat - de către juriul format din Magda Grigore (poetă, președintele juriului), Denisa Popescu (poetă) și Alexandru Mărchidan (secretar literar, CJCPCT Argeș) - poetei Ioana Nicoleta Dupu din (Iezer, com. Hilișeu-Horia, jud. Botoșani). *Premiul al II-lea*, al Centrului de Cultură „Brătianu” - Ștefănești, Vila „Florica”, a revenit poetei Gianina Gheorghiu (Iași). *Premiul al III-lea*, oferit de Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu” din Pitești - Tatiana Munteanu (Șivița, com. Tulucești, jud. Galați), iar *Premiul Revistei de cultură „Argeș”* (Centrul Cultural Pitești) - Adrian George Matus (Satu Mare).



Laureații celei de-a XI-a ediții a Taberei Naționale de Creație „Pe aripile poeziei”, Pitești, 19 octombrie 2013

Juriul de sâmbătă - la secțiunile *Recitare, Monolog, Scenete* - a fost format din actorul Adrian Duță (președintele juriului), Alexandru Mărchidan și subsemnatul, din partea CJCPCT Argeș. Premiile, meritate din plin de laureați, au fost acordate de instituția organizatoare, CJCPCT Argeș.

La secțiunea *Recitare, Premiul I* a fost acordat tinerei Bianca Ioana Dinescu (Palatul Copiilor din Pitești); *Premiul al II-lea* a revenit Lilianei Rafăilă și Mirunei Gabriela Olteanu (ambele, eleve la Școala Gimnazială „Negru Vodă” din Pitești); *Premiul al III-lea* a fost oferit tinerei Yasemin Susamis (Școala Gimnazială „Nicolae Simonide” din Pitești).

Laureații secțiunii *Monolog* sunt: Andreea Tufeanu - *Premiul I* (Școala Populară de Arte și Meserii din Pitești; textul „Irina” de Marin Sorescu), Radu Dumitra - *Premiul al II-lea* (din partea Centrului Cultural Mioveni; textul interpretat „A lua sau a nu lua” de Horațiu Mălăele) și Andrei Marius Barbu - *Premiul al III-lea* (Centrul Cultural Mioveni; textul interpretat: „Păcălă european” de Corneliu Lamba).

La secțiunea *Scenete*, câștigătorii sunt: trupa *Katharsis - Premiul I* (Școala Populară de Arte și Meserii din Pitești; pentru adaptarea modernă după basmul „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”); trupa *Roberto* (formată din Andrea Minu și Adrian Florin Preda) - *Premiul al II-lea* (Centrul Cultural Pitești; piesa „Bubico”, după sceneta semnată de I. L. Caragiale); trupa *Ra* (elevi de la Școala Gimnazială „Negru Vodă” din Pitești) - *Premiul al III-lea*, pentru sceneta „O noapte furtunoasă” de I. L. Caragiale.

În final, vom prezenta câteva fragmente din poemele Ioanei Nicoleta Dupu, premiată de CJCPCT Argeș pentru imaginile sale cu foarte mare putere de sugestie și sensibilitate: *Trec pe sub stele ca printr-o sală de arme/Măștile de sârmă și floretele atârână-n cui,/Aștept ora păcii de pereți să se sfarme/Să-nceapă iar acest duel al nimănui. (Lección de istorie); Vii înspre mine înconjurată de fumuri prelungi./În urma ta/tristețea e ca o trenă de iarbă./Te aștept în același cartier fără străzi,/în care oamenii alunecă din fereastră în fereastră,/ca peștii într-un acvariu... dimineața se prelinge ca un râu de fum/către tine./Și vine de departe/Parfumul unei trene de iarbă.(Trenă de iarbă); Un fluviu de chipuri/curge pe străzile pardosite de lună./Cer descătușat,/Amiaza își leagănă trupul/pe plaja întinsă ca un resort. (Sărbătoare marină).*

Text și fotografie de **Sorin Dănuț RADU**,
Referent, CJCPCT Argeș

Religie și cultură

Sfânta Parascheva - Cuvioasa ocrotitoare a românilor (II)

Minunile Sfintei sunt o dovadă și pentru cei necredincioși că Duhul Sfânt lucrează și astăzi în lume, că Biserica lui Hristos nu este numai o amintire a ceea ce a făcut Dumnezeu acum 2000 de ani, ci un locaș viu, în care sufletele oamenilor se mai mântuiesc încă. Cea mai evidentă mărturie este aceea că Sfânta adună mulțime nenumărată de credincioși de ziua ei și zilnic, la biserică, chemându-i pe unii, creștini sau necreștini, de la mari depărțări.

Ne învață Sfânta că nici haina, nici slava nu-l fac pe om om, ci nădejdea cea nezdruncinată în Dumnezeu, care rămâne și după moarte; că prin această nădejde își dobândește omul demnitatea pierdută în urma căderii în păcat și superioritatea smerită asupra tuturor fapturilor create de Dumnezeu. Poate mai mult decât orice sfânta ne întărește credința în Înviere. Trupul ei nestruciat, ca și minunile pe care le săvârșește sunt mărturie a faptului că viața aceasta nu-și are capătul în moarte, că iubirea este mai tare decât moartea, iar unde există această legătură a dragostei este o simplă trecere de la o viață mai de nimic la una plină de slavă. Trupul ei nestruciat și minunile pe care le săvârșește sunt rodul acestei

iubiri de Dumnezeu, de care nu au putut-o despărți nici oamenii, nici rangurile pământești, nici moartea.

În lumea raționalistă, nihilistă, chiar atee, în care trăim, de multe ori nu reușim să depășim logica îngust-omenească, ce ar dori să întroneze (chiar prin legi de stat) păcatul drept normalitate. În această lume e firesc ca totul să sfârșească în moarte, în stricăciune, aceasta fiind însăși plata păcatului. Chiar o parte dintre științele moderne ale sufletului omenesc (psihologia) văd în acesta o activitate legată strict de viața trupului, negând dogma creștină a Învierii. Și, de multe ori, sufletul omului păcătos presimte încă din această viață chinurile ce-l așteaptă dincolo, simțind o mare frică de moarte; o angoasă care, uneori, atinge pragul deznădejdiei.

Sfânta însă ne învață chipul de viețuire asemenea făpturilor netrupești, care aduce rodul nestrăciunii și al vieții veșnice. Pentru sfinți viața sau moartea era unul și același lucru, numai să fie alături de Hristos. Ei vedeau moartea ca pe o eliberare de trup și de lumea aceasta stricăcioasă. Dincolo de știință, în modul cel mai firesc, sfinții demonstrează în felul lor existența vieții veșnice. Încă de la descoperirea sfințelor sale moaște, Sfânta Parascheva s-a arătat împotriva stricăciunii și a păcatului, pe de-o parte negându-le, prin cererea de a fi strămutat trupul ei de lângă trupul stricat și urât mirositor al marinarului înmormântat din neștiință alături de ea, iar, pe de altă parte, afirmând viața, nestrăciunea, puterea lui Dumnezeu, prin trupul ei care a rămas nestricat, vreme de o mie de ani, până astăzi. Dar nu numai nestrăciune, ci viață, cu adevărat, a dobândit Sfânta, după cum atestă mărturiile celor care au trăit și cunoscut minunile ei. Ea este vie printre noi, lucrând cu harul lui Dumnezeu și cu puterea facerii de minuni cu care a înzestrat-o, din belșug, pronia divină.

Sfânta Cuvioasă Parascheva ne ajută, de asemenea, să nu ne punem nădejdea în viața de aici. Nădăjduind în viața veșnică, Sfânta a și primit-o.

Văzând sfințele sale moaște nestrucate și faptul că lucrează minuni după moarte, că-i ajută pe oameni, așa cum poate nu a reușit să facă atât cât ar fi vrut în această viață, ne facem și noi părtași vederii încă din această lume a împărăției veșnice. Învățăm să vedem că planurile lui Dumnezeu cu persoanele omenești trec dincolo de limita, uneori foarte îngustă, a vieții de aici, în veșnicie. De aceea, Sfânta ne îndeamnă să ne tocmim viața astfel încât să ne mântuim, știind din exemplul ei că faptele

săvârșite aici, pe pământ, au consecințe în veșnicie.

Viața Sfintei a fost cu totul lipsită de slavă și nebăgată în seamă de oameni. După cum a decurs această viață, putem presupune că, de multe ori, Sfintei i-a lipsit ajutorul de la oameni. Chiar părinții ei o mustrau pentru alegerea unei vieți de sărăcie și a căii monahale. Ne mai învață Sfânta să nu ne punem nădejdea în ajutorul omenesc, ce cade, ci în atotputernicul Dumnezeu. Fiind lipsită în viață de ajutorul oamenilor, Sfânta a dobândit veșnic ajutorul lui Dumnezeu, care lucrează prin ea ca printr-un vas ales al Său; astfel, puterea credinței celor care vin la ea

stârnește Duhul lui Dumnezeu, care lucrează în Sfânta, săvârșind minuni. Și în acest mod Sfânta ne împărtășește de bunătățile împărăției cerești, „unde nu este durere, nici întristare, nici suspin”, alinând durerile noastre încă de aici, de pe pământ.

În secolul nostru simțim mai mult ca în trecut că timpul acestei vieți nu ne ajunge pentru a ne împlăni planurile. Sufletul este mai râvnitor, mai înflăcărat, iar trupul mai neputincios și viața plină de griji. Sfânta Parascheva ne arată însă că, dacă sufletul este cu adevărat osârduitor, dacă planurile lui sunt binecuvântate, Dumnezeu îngăduie ca acestea să fie împlănite nu numai în timpul unei prea scurte vieți, ci în veșnicie. Ne învață, așadar, Sfânta Parascheva să prețuim timpul acestei vieți și să-l folosim astfel încât, chivernisindu-l așa cum se cuvine, să câștigăm și noi



Icoana Sfintei Cuvioase Parascheva – Iași

împărăția lui Dumnezeu. Tot Sfânta ne învață că, pentru a ajunge la desăvârșire, omului nu-i trebuie mult timp, ci o râvnă fierbinte pentru săvârșirea faptei bune și a căutării lui Dumnezeu. Într-o viață pământească atât de scurtă, ea a dobândit o sfințenie de netăgăduit, astfel încât nici dacă ar mai fi trăit mulți ani, prin orice fel de încercări ar fi trecut, virtutea ei ar fi rămas nezdruccinată.

Ne învață apoi Sfânta Parascheva că deși numele unor oameni și faptele lor nu sunt cunoscute oamenilor, ele se află scrise în Cartea Vieții. Ne învață, de asemenea, să ne învăluim virtutea în smerenie, pentru a nu cădea în mâinile vrăjmașilor lui Dumnezeu. Iar atunci când mărturia oamenilor va fi necesară, Dumnezeu va mărturisi despre sfințenia aleșilor săi și prin oameni, așa cum a făcut și pentru Sfânta Parascheva. Ea însăși este o mărturisitoare a credinței, chiar și după moarte, în vremuri de război, de prigoane, dar și de pace, mărturisind acum credința și pentru noi, prea slabi și prea învăluiti de nimicnicia acestei lumi și de păcatele noastre.

Pentru unii oameni, minunile Sfintei vin ca un fulger, care într-o clipă le schimbă viața. Pentru alții, topesc durerea sufletească, ce însoțește trăirea în această lume. Unora le depărtează suferința, altora le ajută să-și poarte crucea cu demnitate. Unora le dă să guste din pacea lui Hristos, altora, să simtă adierea Duhului Sfânt, după credința lor. Pe unii îi învrednicește de a sa vedere, ajutându-i să o cunoască în acest fel ca pe ocrotitoarea lor. Dar ca pe ocrotitoarea lor o simt și o socotesc mult mai mulți oameni, care nu au văzut-o; dovada - sutele de mii de pelerini veniți să se închine sfintelor sale moaște de ziua ei și cinstirea de care se bucură în întreg spațiul balcanic, dar mai ales acolo unde au stat sfintele sale moaște. Și încă ceva: în chip tainic, Sfânta are mult mai mulți apropiați. Unii o cheamă în rugăciune din depărtare, alții o străjuiesc zilnic, la catedrala din Iași. Căci, ieșind din această viață, Sfânta Parascheva, ca și toți sfinții lui Dumnezeu, nu mai cunoaște osteneala, nici neputința, nici depărtarea în timp și spațiu. Ea a dobândit aripi îngerești, date de „Cel ce face pe slugile Sale pară de foc”, cum minunat spunea psalmistul David, putând sluji cu credință tuturor celor ce o cheamă în ajutor, oriunde și oricând.

Frumusețea și fecioria ei au ridicat-o acum la asemănare cu îngerii, slujitorii lui Dumnezeu cei fără de trup. Sărăcia ei din această viață a fost umplută de Duhul Sfânt cu daruri mai bogate decât toate comorile pământului, pentru ea și pentru întreg neamul omenesc. Anonimatul în care a trăit și a murit s-a transformat în slavă, astfel încât, de sute de ani, toți creștinii o cunosc și o slăvesc. Desăvârșita smerenie care i-a acoperit toată viața o atât de mare sfințenie, strălucește acum, îmbrăcată în haina slavei dumnezeiești și omenești.

Nu ne ajung cuvintele să vorbim despre Sfânta Cuvioasă Parascheva, cea asemenea cu îngerii, căci sărăcicioase sunt vorbele acestei lumi pentru a putea cuprinde din împărăția cerurilor ceea ce numai viața sfântă a Cuvioasei a putut să cuprindă. Pentru ea, Dumnezeu a coborât și la noi împărăția cerurilor și de aceea, auzind minunile ei și trăindu-i puțin prin preajmă mi-au venit în minte cuvintele proorocului Ioan: „Pocăiți-vă! Împărăția cerurilor s-a apropiat de voi!”. Și, vorba aceluiași sfânt, se micșorează Sfânta Parascheva, venind la noi, pentru ca noi să ne facem slugi ale lui Dumnezeu.

Și nu văd cum altfel ar putea lumea de azi să-i pășească prin preajmă decât în pocăință; pentru că, în acest ocean de sfințenie și de smerenie,



Catedrala Mitropolitană din Iași

dacă ne oglindim chipul, ne apare numai imaginea depărtării noastre de Dumnezeu, a păcatului și a nemerniciei noastre. Teologia ortodoxă recomandă trăirea în preajma unui sfânt drept una dintre căile de cunoaștere a lui Dumnezeu. Iar lumina Duhului Sfânt, care sălășluiește în sfinți, ne luminează întunericul cel dinăuntru, descoperind în noi păcatele și neorânduiala acestei vieți, apoi ne ajută să înaintăm în virtute, să ardem de credință asemenea sfinților și să suim către întunericul de nepătruns al dumnezeirii, definit drept teologie apofatică, începând călătoria infinită către asemănarea cu Dumnezeu, către îndumnezeire.

Minunile Sfintei Parascheva, asemenea luminii de la Învierea Domnului de la Sfântul Mormânt, vin și astăzi să aprindă candela unor suflete, al căror necaz și credință le știe numai Dumnezeu. Ele sunt un îndemn la nădejde și rugăciune, dar și o atenționare de a păși cu smerenie pe pământul acesta, pe care pășesc sfinții lui Dumnezeu. Sfânta Parascheva este o făclie care arde în rugăciunea pentru lume, așteptând doar să întindem mâinile pentru a ne oferi din darurile bogate cu care a înzestrat-o Dumnezeu și să ne aprindem sufletul de credință și iubire, din lumina ei, care s-a făcut izvor de lumină pentru întreaga lume, dar mai ales pentru cei care o caută și i se roagă.

Dr. Iuliana BĂNCESCU
Cercetător științific II, CNCPCT

Proiecte culturale

Colecții etnografice sătești - Pipirig

Colecția etnografică de la Pipirig s-a născut din efortul a două cadre didactice din comună, Georgeta Arsenescu și Eleonora Arsenie, care au înțeles importanța păstrării urmelor trecerii prin lume a generațiilor de țărani care au dat identitate acestui neam. Așa cum a făcut odinioară și Neculai Popa la începuturile Muzeului din Târpești, cele două au pornit singure prin gospodării în căutarea obiectelor care să oglindească viața din aceste locuri. „Am fost prin sat și am lămurit oamenii... Am umblat prin poduri, chiar și prin grajduri. Am avut mare deschidere și înțelegere... Când aflam că se demolează o casă, hop!, noi eram acolo. Oamenii se cruceau: «Uni' iei porcăria ceia?». «Ne trebuie nouă.» «Ei, na! La ce vă trebe?» «Facem un muzeu!», își amintește Georgeta Arsenescu, cea care se ocupă și astăzi de Muzeul de la Pipirig.

Din efortul celor două cadre didactice s-a născut o colecție de etnografie, care, chiar dacă nu beneficiază de un spațiu generos, este foarte bine pusă în valoare și introduce vizitatorul în cele mai amănunțite aspecte ale vieții comunității din această zonă.

Așezare tipică de munte, Pipirig a conservat până astăzi multe dintre ocupațiile străvechi, mai ales datorită poziției geografice mai îndepărtate față de restul comunităților din zonă. Oamenii locului au exploatat



întotdeauna la maximum resursele locale, iar acest lucru a stimulat dezvoltarea comunei sub aspect economic, social și cultural. Cunoscută mai ales ca locul de obârșie al lui David Creangă, bunicul marelui povestitor nemțean, comuna Pipirig este și astăzi o extraordinară păstrătoare de patrimoniu cultural material și imaterial și, prin persoane exponențiale, o transmițătoare de excepție a acestei bogății spirituale. Este de ajuns să amintim aici doar câțiva dintre meșterii care duc mai departe îndeletniciri caracteristice acestor locuri: Nicolae Dolhescu (cojocărit), Rodica

Ciocârțău, Varvara Todici, Mihai Marin (țesut-cusut), Georgeta Arsenescu (confeccionarea măștilor), Gheorghe Chirilă (sculptură în lemn), dar și alți purtători de cultură tradițională care trudesc în domenii precum prelucrarea lemnului (sculptură, drănițit, dulgherit, confeccionarea de strane) sau prelucrarea lânii.

Colecția etnografică de aici este organizată pe mai multe secțiuni: port popular, ocupații (industrie casnică textilă, agricultură, păstorit, creșterea animalelor), obiecte de cult, mobilier și ceramică. Există în cadrul colecției și câteva fotografii vechi, mărturii ale portului tradițional din aceste locuri, dar și ale obiceiurilor de iarnă.

Între elementele de port popular femeiesc regăsite aici, se disting cămășile confeccionate din pânză de casă, împodobite cu modele geometrice realizate în cruciuliță sau broderie peste ac (o combinație între țesut și cusut). Bundițele realizate din piele de oaie sunt bogat ornamentate cu motive florale. Piesele de port popular mai vechi și traistele au o coloristică sobră. Poalele păstrează întotdeauna, în partea de jos, ornamentica de pe cămașă. Catrința din lână, țesută în stative, are, de asemenea, câmpuri ornamentale bogate. Pe fondul negru, predomină



roșul, galbenul și verdele, culori naturale care puteau fi obținute în casă prin prelucrarea de materii vegetale. Portul popular bărbătesc este reprezentat în colecție de pieptare vechi (cu mai puține motive florale decât cele de pe bundițele femeiești), ițari, din bumbac sau șiac, cămăși confeccionate din pânză de casă și cizme din piele de porc. Colecția de port popular este completată de cea a țesăturilor de interior, între care cea mai importantă piesă este un covor cu motive geometrice care are o vechime de peste un secol. Colecția mai cuprinde ștergare de cap, năframe, ștergare de oglindă și de perete sau prosoape folosite la înmormântări. Ștergarele sunt confeccionate în special din in și bumbac, au în general motive florale și sunt bogat colorate. Organizarea interiorului țărănesc este reprodusă, la scară mică, și în colecția de la Pipirig. Întâlnit în toate locuințele țărănești, patul, una din cele mai importante piese de mobilier, este așezat în colț și are alături lăicerul prins de perete, element decorativ aproape nelipsit. Pe pat se așeza întotdeauna așternutul cu dantelă și abia după aceea cuvertura țesută din lână. Alte piese de mobilier din colecție sunt blidarele, care respectă tiparul de construcție din lemn cu rafturi, fără ușă, agățate pe perete. Un tip special de mobilier, mai rar întâlnit în gospodării, dar prezent în colecția de la Pipirig, este colțarul,

un dulăpior prismatic de lemn, fără uşă, care se fixa pe perete și în care se depozitau obiecte casnice de mici dimensiuni sau alimente.

Cel mai bine reprezentat segment în colecția etnografică de la Pipirig este cel al ocupațiilor. Îndeletnicirile străvechi s-au păstrat aproape intacte până astăzi. Regăsim aici obiecte care se foloseau la prelucrarea lânii și a cânepii (melițoi, cheptănuși, vârtelnițe, sucule, ragile), la prelucrarea laptelui (balercuțe, budane, cofăiele, linguroaie, oale de lut) sau obiecte reprezentative pentru ocupații precum păstoritul (bâte ciobănești cu ornamente geometrice, scaune de muls).

Un alt segment al colecției este consacrat obiectelor de cult. Impresionează nu neapărat icoanele, care nu au o valoare deosebită, dat fiind că aici nu există tradiție de pictură religioasă, cât podoabele metalice tăiate în tablă, cu motive vegetale, care îmbracă aceste icoane și care sunt specifice zonei.

Colecția de etnografie de la Pipirig reprezintă un reper pentru istoria culturală de aici, o legătură miraculoasă între locuri și oameni, o poveste care așteaptă să fie continuată de refacerea brânzării lui David Creangă și de constituirea magazinului de obiecte tradiționale, aflate pe lista de proiecte a comunității. Și, de ce nu, de mult așteptata monografie a comunei pe care a realizat-o doamna Arsenescu, dar care așteaptă încă publicarea.

Text și fotografii de

Ramona MANCAȘ

Referent, CCA „Carmen Seculare“ Neamț

Restituiri

Preparate tradiționale din Moldova Nouă

Cuina bănățeană [rubrică a revistei de artă, cultură și civilizație „Reflex”, editată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin - n.r.] adună preparate culinare de demult, mâncăruri care nu se mai fac azi sau se fac foarte rar. Sub forma unor interviuri realizate cu oameni care-și amintesc de bucătăria din Banatul de altădată, rubrica propune o filă de viață din trecut. Am optat pentru reproducerea vorbirii vii, care păstrează mărcile oralității și oscilațiile regionale specifice fiecărui interviuat. Nu dorim să redăm rețetele culinare ca într-o carte de bucate, acest lucru fiind aproape imposibil: mâncărurile de mai jos aparțin unei lumi vechi, conțin unele ingrediente care nu mai există, iar prepararea lor în bucătăriile moderne e adesea imposibilă.

În fragmentele de interviu de mai jos am consemnat câteva feluri de mâncare din zona Moldova Nouă, care au la bază laptele și făina (de grâu sau de porumb). Am încercat să reproducem cât de cât vorbirea specifică locului, fără a apela la o transcriere fonetică - foarte complicată, de altfel -, care ar putea pune probleme cititorului obișnuit. De exemplu, am păstrat în scriere, ca o particularitate a zonei, grafemele *ge* și *gi* (folosite în locul lui *de* și *di* în vorbirea literară) pentru a reda semioclusiva prepalatală /ǧ/. Am eliminat din scriere o altă semioclusivă, /đ/, care e specific vorbirii

regionale, redându-o prin fricativa z, ca în limba literară. De asemenea, am intervenit cu explicații suplimentare acolo unde am considerat că trebuie redat sensul cuvântului regional.

– Înăince făceam **lapce ge bic** [„taur”]; îl făceam așa: mălaiul, cald, așa, îl zdrumicam [aici, „fărmițam”] în apă. Puneai apa să să-ncălzască, cu sare, mestăcai acolo și făceai lapce ge bic. Ș-aia mâncaaaaaaam, mâncam.... și ace [„uite”], mi-s... ș-acuma trăiesc!

– *Spuneți-mi cum faceți mălaiul ăsta.*

– Aveam corită [„albie, covată”], o corită așa... ge lemn. Și acolo puneam pentru un mălai cam... io șciu... cam vreo trei pumni ge făină. Făceam grop în el, puneam sarea, apa fierbințe și o lingură-două ge făină ge grâu. Și puneam apă fiartă și atuncea luam colesarul [„coleşer, făcăleț cu care se amestecă mămăliga”] și mestăcam, mestăcam, mestăcam, până adunam toată făina aia, să făcea așa... ca la gălușce. Făcem o formă rotundă, să puna tot pe lemn, pe un tocător să puna, și-l puneam la copt. Asta-i tot, nimic măi mult. Că să șcii că-i măi bună mâncarea ginăince, ge căce ori mă gângesc io. Și **colăreți**, da! Colăreți mănca nepotu-meu. Dar el măncaăăă, lui îi place, cu unt mănca... Îi faci cu apă iară... cu apă și făină. Cu apă și făină ge grâu îi frământă. Da-i faci așa, șcii, măi mult uscați. Ca să nu să facă ei cocoloașă. Când fierbe apa, atuncea să pun colăreții. Așa să spune, colăreți. Pe-urmă-i mănanci cu lapce, cu unt, cu brânză, cu ce vrei. Îi măncaș și prăjâți, cu ceapă. Dinstuiam [„căleam”] o ceapă bine-bine și puneam acolo colăreții, pestă ceapa aia. ăsta al nostru, copilu’ ăsta al nostru, își pune cu unt, cu smântână. Păi măncaș căce un castron, lui îi place. Și acuma lu’ Moisa [nepotul intervievatei - n.n.] îi place să fac cum măncaș noi înaince. Așa îmi spune. (...)

– *Și corastra?*

– Lapcele dă la vaca care o fâtat, noi îl adunam, vezi, că multă lume vre să vină la corastră. Pe-ormă, când s-acreșce un pic, atunci fierbi mult-mult, căceva ceasuri. Tot timpu’ cât fierbi, ea-i pe foc, să meastăcă, șcii. Întruna. Când îi gata o lași să să răcească. Atunci chemăm lume, vine lume, făcem mămăligă, una-două-trei, căce trăbă, că lumea multă vine, s-adună la noi acia. Și măncaăăă... Le place corastra. Că năince aveam... toată casa avea vacă. Acuma nu măi iastă la lume nimic...

– *Și ce lume venea? Îi chemați dumneavoastră?*

– Vecinii, pă sigur... Pe cine chemi - vine. Și măncaș cu lingura, dîn farfurie, pune corastră ge-aia. Pui coleașă pe masă, mămăliga cum îi zăceți, o taie cu cutătu’, pune-n farfurie și fiecare măncaș gin farfuria lui.

– *Și-acuma mai face lumea corastră?*

– Face, că numai vecinii așcia [își îndreaptă privirea spre casa vecinilor] au vaci, alții p-icea... Nu măi are nimeni, dar naice aveam și noi, și toată casa. (...)

– *Dar zara cum se face?*

– Aduni, maică, mult lapce. Că înăince băceau bādăiu’. Bādăiu’ i-un vas măi înalt, cam la un metru, și îngust, dîn lemn. Ei adunau... intră cam... cinci-șasă litri încheapă-n bādăi. Și atuncea iastă mătcă, avem mătcă așa să zăce, cu care bați. Ș-atâta bați acolo, până iasă untu’. Și când începe să să prindă smântâna aia dasupra, atunci îl răsturnau tot acolo și bați... bați cu orele până să alege untu’ geasupra. Și zama aia ce rămâne, zara, îi un fel ge lapce acrișor, un pic măi gros. Îi faină aia. O luam năince când mergeam la fân, la coasă. Da nu măi are nimeni.

– *Dar pemoicile* [femei de etnie cehă din satele de lângă Moldova Nouă - Eibenthal, Bigăr, Ravensca, Gârnic, Sfânta Elena -, care sâmbăta vin în oraș cu produse lactate - n.n.] *mai aduc zară?*

– Ele nu prea. Măi mult femeile dă pe sace.

– *Care sate?*

– Moldovița, Cărbunari. Acolo încă fac. Acuma nu prea măi găsăști. Nimeni nu măi face. Făceam și zară... nu măi fac nimica, nici nu măi pot. Ce să făcem? Noi sâncem bătrâni, acuș’ trecem în Domnu’...

Adela LUNGU-SCHINDLER
Colaborator, CJPCT Caraș-Severin

[Fragmente din interviul realizat în data de 21 aprilie 2013 la Moldova Nouă, cu Alexandra Nistoran (n. 1931, Moldova Nouă)]

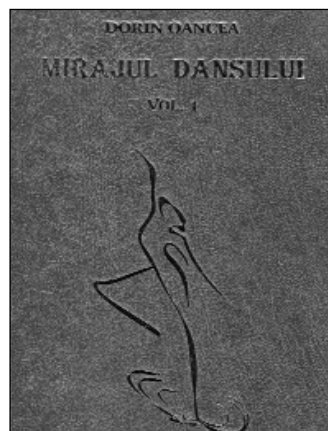
Semnal

Maestrul coregraf Dorin Oancea și Mirajul dansului

Vineri, 20 septembrie a.c., Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș l-a sărbătorit pe maestrul coregraf Dorin Oancea, care a împlinit 70 de ani.

Domnia sa a făcut cinste artei dansului, pe care a slujit-o cu devotament, dobândind o foarte mare experiență în domeniu: a studiat zeci de ani baletul și mai ales potențialul coregrafic argeșean și muscelean, a pus în scenă sute de spectacole (multe dintre ele, în calitate de coregraf al Ansamblului „Dorul”, al cărui fondator este), s-a implicat în organizarea diverselor manifestări artistice și concursuri având ca temă dansul, a fost membru în jurii de specialitate, a prezentat sute de spectacole de nivel local, național și internațional, a scris numeroase articole privind evoluția artistică a ansamblurilor participante la festivaluri, a predat cursuri de coregrafie în țară și în străinătate etc.

În ultimii ani, maestrul a început o vastă activitate de cercetare, sub forma unei enciclopedii a dansului cu titlul *Mirajul dansului* (Editura Alean, tiparul executat la Tiparg, în condiții excepționale). Primul volum a ieșit de sub tipar chiar cu o zi înaintea aniversării sale. Pentru Dorin Oancea nu ar fi fost o aniversare mai potrivită decât sub semnul acestui „miraj”. Lansat într-o atmosferă de sărbătoare, înconjurat de prieteni, colegi, elevi din atâtea generații, reprezentanți ai administrației locale, ai instituțiilor de cultură din județ etc., acest volum repre-



Imagine de la lansarea volumului *Mirajul dansului*, Pitești, 20 septembrie 2013

zintă o introducere pentru cei preocupați de lumea dansului. Așa cum afirmă și Costin Alexandrescu în cuvântul înainte, cartea emană multă căldură și pasiunea pentru această artă, pentru că maestrul ne împărtășește din bogata sa experiență. Este o viziune personală, cu numeroase trimiteri la spații culturale diverse și la diferite epoci. *Mirajul dansului* continuă, de fapt, activitatea de cercetare a maestrului, care a mai publicat: *Hălăi-șa! Călușul Argeșean* (coautor Cătălin Oancea, Paralela 45, 2001), *Tipologia dansurilor populare din Argeș-Muscel* (Paralela 45, 2005), *Doina de dor... Dorul de doină...* (Alean, 2007).

Volumul cuprinde numeroase aspecte de interes atât pentru cei inițiați în arta coregrafiei, cât și pentru cei care vor să se inițieze, dintre care amintim: începuturile dansului, mic dicționar de balet, raportul dintre dans și viață, dans și celelalte arte, dansul strămoșilor noștri, primele încercări de notare a figurilor coregrafice, în scopul conservării lor, dansul - artă a prezentului, dansul mimetic și subdiviziunile sale, educația corporală, dansul și acompaniamentul muzical, costumație etc.

Cuvintele autorului din addenda („Maestrul la 70 de ani”, un dialog cu Costin Alexandrescu) prezintă cel mai bine profesiunea sa de credință: *Nici nu-mi imaginez ce ar fi însemnat viața mea fără dans, chiar dacă am fost mereu atras de canto, de actorie, de realizarea scenariilor, regiilor și scenografiilor revuistice; se pare că am pus mai multă râvnă în cele coregrafice și mai cu seamă în interpretarea și montarea dansurilor folclorice. Pentru mine, dansul este arta tuturor artelor, incluzând, alături de pași, strigătura, muzica, straiul, dar înainte*

de toate înseamnă efort, eliminarea energiilor negative, dansatorul reușind să devină mai bun decât mulți semenii, el înțelegând ce înseamnă cu adevărat truda și răsplata ei. Cine descoperă patima pentru joc rămâne contaminat pentru tot restul vieții! Poate și pentru că eu m-am simțit atât de împlinit dansând, i-am invitat și pe cei din jurul meu să mi se alăture în acest zbor spre înălțimi; atunci când miile de spectatori te aclamă extaziați, devii mai mult decât un pământean și pari a te alătura olimpienilor. (...) Dansul înseamnă tradiție, o relație directă cu cei care au viețuit pe aceste meleaguri de milenii, iar atunci când te dedici dansului nu faci altceva decât să devii o neînsemnată za din imensul lanț național, din care nu mai poți să te desprinzi, pentru că tu refaci fluxul energiilor care-ți străbat gândirea și simțurile, conștientizând că ești parte integrantă din perpetuarea obiceiurilor neamului. Un servitor al zeiței dansului, Terpsichora, nu mai are decât șansa travaliului, pentru că devine o secvență din rit, face și el parte din ciclul vieții și nu se mai poate desprinde decât atunci când se lasă cortina vieții, pornind să descrie arabescuri alături de heruvimi.

Îi urăm și noi maestrului un sincer *La mulți ani!*

Alexandru MĂRCHIDAN

Fotografii de Sorin-Dănuț RADU

CJCPCT Argeș

Acasă, ca demult

În zilele de 28 octombrie și 29 octombrie 2013, în localitățile Buciumi, Cizer și Iaz din comuna Plopiș, județul Sălaj, au avut loc inaugurările caselor tradiționale cuprinse în proiectul *Acasă, ca demult*. Cu acest prilej, au fost prezentate și alte rezultate ale proiectului: hărți, broșuri, micromonografii și, firește, raportul final al proiectului.

Acest proiect a fost finanțat de Administrația Fondului Cultural Național în Sălaj și implementat de Centrul de Cultură și Artă al județului Sălaj, în parteneriat cu Centrul de Pregătire Profesională în Cultură București.

Proiectul *Acasă, ca demult* vizează îmbunătățirea stării de conservare a cel puțin patru gospodării tradiționale din județul Sălaj (comunele menționate) și promovarea unui circuit turistic local.

Mai multe detalii despre acest subiect și despre casele cuprinse în proiect, puteți afla consultând site-ul Centrului de Cultură și Artă al județului Sălaj: <http://www.culturasalaj.ro/index.php?cmd=proiect&idproiect=5>. **(N.R.)**